

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. I. De iis, quæ circa prædicamenta in genere expendenda sunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

ARTICULUS I.

De iis, quæ circa Prædicamenta in genere expendenda sunt.

381. *Quæres 1. Quid sit Prædicamentum?*

R. Est ordo, sive series terminorum magis & minùs communium, quæ sub genere summo multa includit genera, & species subalternas, speciem infimam, & individuum. Vocatur *prædicamentum*, quia rei alicujus prædicata continet, ostenditque, quodnam prædicatum sit aptius subjici, quodnam prædicari. Constat hic ordo tribus lineis: *Rectâ*, sive *Mediâ*, & *duabus Collateralibus*. In *linea rectâ*, sive *directè* ponuntur prædicata quidditativa, i. e. quæ prædicantur in quid; ut *genera*, & *species*. In *lineis lateralibus*, sive *indirectè* ponuntur illa, quæ prædicantur in quale quid, nimirum differentiæ divisivæ generis, & constitutivæ speciei. Alia dicuntur *reductivè* poni in prædicamento, quæ scilicet respectum habent ad directè posita, ut sunt partes physicæ, sive essentielles sint, sive integrales.

382. *Quæres 2. Quæ, & quot conditiones requirantur, ut aliquid directè poni possit in prædicamento?* R. Condiciones sex his versibus comprehensæ:

Ens, Verum, Per se, Incomplexum, Synonymumque

Completumque capit scema categoriæ.

imò.

1mo. Debet esse *Ens*, nimirum *positivum*. Hinc exulare à Categoriis debent Privationes, & negationes. 2do. Requiritur *Ens verum*, h. e. *Reale*; unde entia ficta, & chimærica in iis locum non habent, nec entia moralia v. g. *Valor monetæ*. Nam prædicamenta ordinantur de rebus physicis, iisque perfectionibus, quas ex natura habent, non verò ex taxatione, & æstimatione hominum, quæ admodum variabilis est, nec apud omnes gentes eadem. 3^{tiò}. *Ens per se*: Nam entia per accidens, ut sunt artefacta v. g. *Domus, sedes &c.*, invehunt confusionem prædicatorum, eoquòd componantur ex rebus ad diversa prædicamenta spectantibus. 4to. *Incomplexum*. Nam termini complexi, & orationes plures & diversos explicitè etiam generant in mente conceptus. 5to. *Synonymum*, h. e. *Univocum*. Hinc amandanda à prædicamentis sunt *Æquivoca, Analogæ*. Cùm enim priora diversis rebus, posteriora verò rebus diverso saltem modo convenient, hinc intellectus unum facilè cum altero confunderet, ac proinde non satis tutè dirigetur ad rectè cogitandum. 6to. *Complectum*, h. e. *Totum*. Per hoc excluduntur partes physicae essentialis, ut *Materia, & Forma physica*, item partes integrantes v. g. *Manus, Pedes &c.* Item partes metaphysicae, quæ substantivè non efferuntur, ut *Differentia*. Genera autem licèt uno respectu partes metaphysicae sint, ponuntur tamen in linea recta; quia alio respectu sunt tota potentialia, & substantivè efferuntur.

Præ-

Prætereà adverte, quòd termini in prædicamento *Substantiæ* positi significant concreta; in prædicamento verò *Accidentis* abstracta. Sic in prædicamento substantiæ ponitur *Animal*, non *Animalitas*; cùm abstracta *substantiæ* propriè non sint, sed *substantialitates*. In prædicamentis autem accidentium ponitur *Quantitas*, *Qualitas* &c., non *Quantum*, *Quale* &c. Cujus ratio hæc est: quòd abstracta propriè accidentia sint, non autem concreta, quæ subjectum simul, adeoque substantiam involvunt. Accedit, quòd in prædicamentis non nisi genera, & species directè ponantur: cùm igitur substantiæ in concreto prædicari possunt essentialiter, & tanquam genera, vel species; Accidentia verò in abstracto tantùm essentialiter & ut genera, vel species prædicari valeant; hinc in prædicamento substantiæ directè ponuntur concreta; in prædicamentis autem accidentium abstracta.

383. *Quæres 3. Quæ sint causæ alicujus Prædicamenti?* R. *Causa efficiens* est intellectus, qui cum fundamento in re prædicata superiora à suis differentiis abstrahit, & in ordinatam prædicamentorum seriem redigit. *Causa finalis* est, ut discernantur res. *Causa formalis* est ipsa ordinatio prædicatorum. *Causa materialis* sunt res per mentem ordinabiles. Inde colliges, quòd res in prædicamento ponantur *in recto*, & *ut quod*; conceptus verò res repræsentantes *in obliquo*, & *ut quo*: Id enim ponitur *ut quod* in prædicamento, in quod ens, &

Y

reli-

reliqua genera dividuntur; sed dividuntur in res, & non in conceptus, quandoquidem sint tantum id, quo ens dividitur; ergo.

384. *Quæres 4. Quot sint Prædicamenta?* R. Aristoteles *lib. de Categor. cap. 4.* recenset decem his verbis: *Eorum, quæ sine complexione (h. e. per quæstiones simplices) dicuntur, unumquodque aut substantiam significat, aut quantum, aut quale, aut ad aliquid, aut ubi, aut quando, aut situm, aut habere, aut agere, aut pati.* Memoriam gratia redacta sunt in hos versus, quos superimpositæ voces explicant:

Substantia, Quantitas, Relatio, Qualitas,
Arbor   *sex*   *servos*   *ardore*

Actio, Passio,
refrigerat   *ustos,*

Ubi, Quando, Situs, Habitus.

Ruri   *cras*   *stabo, sed tunicatus ero.*

Decem hæc prædicamenta porissimum respectu individui humani ordinavit Philosophus, eoquod dicta de homine, qui Micro-Cosmus est, & aliorum entium perfectiones in se continet, aliis entibus secundum proportionem facile applicari possint. In divisione hac prædicamentorum sequuntur Aristotelem Philosophi passim, non tamen ut Grus gruem; sufficienti enim ratione nituntur, quæ hæc est, quia pluribus quæstionibus simplicibus rationis, aut ejus perfectiones in individuo humano reperiri non possunt. Nam *1mò* quæritur: *quid est Socrates?* *2dò* *quantus est?* *3tò*

qua

qualis est? *4to* respicitne aliud ens? *5to* agitne aliquid? *6to* patiturne aliquid. *7to* ubi est? *8to* quando est. *9to* an est vestitus? *10to* quomodo in loco positus est? præter has quæstiones interrogatio alia simplex non datur, quæ ad has saltem reductivè non pertineat. Dixi *Interrogatio simplex*: Nam quæstiones complexæ, cum modis innumeris conjungibiles sint, seriem certam non nanciscuntur. Si ais, quod quæstio: *An sit*, in præfatis quæstionibus non contineatur. R. Hæc præsupponitur; cum quæstiones prædicamentales simplices fiant de re jam existente

385. *Obj.* In prædicamentis Aristotelicis nulla fit mentio rerum spiritualium; ergo non sunt admittenda. R. N. *ant.* Quid enim *Incorporeum*, aut *Immateriale* denotat aliud, quàm spirituale? Adde, quod prædicamenta Aristotelis præcipuè ordinentur ad individuum humanum, quod spirituale denominari nequit; ac proinde spiritualitatis mentio in iis adeò necessaria non est. *Inst. 1.* Aristotelis Categoriæ negativæ complectuntur differentias, quales sunt: *Incorporeum*, *Irrationale* &c. ergo. R. *D. ant.* Complectuntur differentias negativæ quoad modum explicandi. C. quoad rem. N. Nam per differentias negativè explicatas indicantur rationes positivæ. Adhæc idem solvendum est Adversariis, qui pro differentia corporis ponunt *Non vivens*, & pro differentia viventis *Vim progrediendi non habens*, ut videre est in linea prædicamentali Cartesii.

Inst. 2. In categoriis peripateticis *Homo* ponitur sub *corpore*, tanquàm sub genere; cùm tamen æquè sub *Mente* tanquam genere poni possit. R. 1. Si æquè poni sub mente possit, ergo non est potior ratio pro uno, quàm pro altero. R. 2. *Homo* non bene poneretur sub mente; quia secundùm ea genera, & differentias poni in prædicamento debet, quibus in sensu philosophico denominatur; cum igitur malè diceretur: *Homo est spiritualis*, quandoquidem spirituale excludit omne materiale; hinc non ponendus est sub *Mente*, sive *Spiritu*, tanquàm genere. *Inst. 3.* Aristoteles in categoriis omisit motum. R. Arist. de motu locali agit in prædicamento *Ubi*, de motu alterativo in prædicamento *Qualitatis* &c. ergo non omisit motum.

386. *Quæres 5.* Quid sentiendum de decem categoriis Epicuri his versibus contentis:

*Intervalla, via, connexus, pondera, plaga,
Concursus, motus, ordo, positura, figura,
Cùm permutantur, mutari res quoque debent.*

R. Has categorias non subsistere; imò quia falso nituntur fundamento; docent enim Epicuri sequaces, omnia in mundo ex atomis ac corpusculis variè & fortuitò permixtis constata esse, quod, quàm alienum à veritate sit, in Phisica declarabitur. 2dò quia in illis Angelus non comprehenditur: quis enim connexus in Angelo, aut quod pondus, quæ figura, positura? Idem iudicium ferendum est de aliis

septem

septem categoriis, quas ponunt Sectatores Platonis, & his versibus exprimunt:

*Mens, mensura, quies, motus, positura, figura,
Sunt cum materia cunctarum exordia rerum.*

Per τὸ *Mens* intelligunt substantiam spiritualem. Per τὸ *Mensura* quantitatem. Per τὸ *Quies* permanentiam in loco. Per τὸ *Motus* translationem de loco in locum. Per τὸ *Positura* situm partium: si sit partium majorum situs, ut *stare, jaceve*, vocant eum accidentarium corpori; si verò sit partium tenuissimarum situs, illum corpori determinato essentialem docent. Per τὸ *Figura* intelligunt exteriorem corporis terminationem, quæ corpori accidentalis est; vel intimam tenuissimarum particularum dispositionem, per quam constitui volunt corporis determinati naturam. Per τὸ *Materia* corpus significant. Verùm quâ ratione *Quies* in prædicamentorum numerum venit? cùm sit mera carentia motûs. Quâ ratione erit genus supremum? quomodo species & differentiæ quietis usque ad individuum ordinabuntur? dicant hoc Neoterici. Ordinent deinde prædicamenta *Positura*, & *Figura*, in quantum tenuissimas particulas respiciunt. Certè ipse Purchotius in parte 1. Log. cap 5. sub finem ait: *Difficile dictu est, quænam propriè sit partium configuratio, quæ lignum à ferro discriminat.* Sicut igitur Neoterici juxta principia Cartesii particulas intimas cum configuratione & situ confingunt; ita pariter figurarum ac positura-

rum prædicamenta fictè tantùm ordinant, si tamen ordinare possint. Proinde non video, cur relictis categoriis peripateticis ejusmodi Neotericorum prædicamenta sint amplectenda.

387. Pro meliori intelligentia eorum, quæ hic de Prædicamentis peripateticis, ac supra de universalibus dicta sunt arborem Porphyrianam, quam hic subjungo, sæpiùs inspicere,

ARTICULUS II.

De Substantia.

388. *Nota 1.* Substantia nomen accipit à substando, vel quod substet accidentibus, vel quod per se stet, nec exigat esse in subjecto inhæssionis; quod ultimum bene observandum, eoquòd etiam accidentia esse sine subjecto inhæssionis possint, saltem *supernaturaliter*; propterea tamen substantiæ non sunt: quia licet actu non sint, semper tamen exigunt esse in subjecto inhæssionis. Dicitur autem *Subiectum inhæssionis* illud, quod recipit formam accidentalem, ex se eductam, h. e. talem, cum qua facere non potest compositum ultimatò completum, quod sit primum, & radicale operationum, & proprietatum principium. *Subiectum denominationis* est, quod denominationem quandam accipit à forma, licet hæc non recipiatur in omni parte subjecti. Sic homo denominatur videns, licet visio in oculo tantùm, & non in toto homine recipiatur. *Subiectum sustentationis* est, quod formam substan-

tia